

OORSPRONKLIKE

Mattara

(130)

4 OCT

1911/88

Q

K44111

Tha ha Nakahane

(Mantwana thoma Khosi) ya Mattara
 ndi thovle yapasia ialutwi inalutwi
 mambamba wa tholomo Golegale
 (Swenda) (Golegale) (Golegale)
 ndi ene bvala vha khosi ga, a da
 a dzula thavha amine no pfi tshenda
 tshavha makatshi ndi dzuma ba mva
 wa vha beba tshitshakale
 tshavha wa tshitshakale ndi
 mashepe. Mwanawa tshavha
 ndi tshifamantungu o bebwa na
 tshelombe. Zwina ga vhusya
 tshavha adzama thavha tshavha
 tshilamantungu na tshavha
 tshavha. Nge vha na ppane
 tshelombe a tshavha a ga
 mi la tshavha tshavha
 ngu a tshavha mva na
 a li tshavha a bvala dzuma
 tshavha wa mva na thavha
 vha dzuma dzuma de tshavha
 tshavha tshavha dzuma
 tshavha tshavha

fhedgihin Bamani, Kganda
 ho vheva vhalavhelesi vane
 vha tshimbila vha tshisedza
 mmwe na mmwe vha vhan
 ake na nge mulo ya se
 la vha sadzi vha re fhedgi
 e rali a vha nala e mlaho
 kha a vhu lawe ngauri na k
 vha sadzi vha n gan kha vha
 e mulo se mbo de farwa a vha
 lava na zwenegwo a kuma m
 liphu. Am An ane ane a pana
nae ndi ng o ane a d hia mb
gawe ya lav he sa mm shu mo n
swika vha tshi am bara
nsi ar he ho th ar hi wa kh o h o
mb h ar mb ar na vha mb isa nga
maro vha dz ula du vha ri
vha ma gh ed gi. nsi mb ku mb
wo no o ma hu t ak hu wa se u ma
g fa ra th an da a tu wa mb la ma
mb isa nga ma mb isa ane
a pan g ok isa mm mb isa ma
h om oni wa we sa ng ar wa

Ngathwa Thashani yereya
 kootha kuma khunoni takim
 takime dzuma latatolappi
 Dumbulagou dorodimola taha
 mutsinga mulappu litaka
 lunelanga lioshelwa lidgula
 milamboni. Louha lina
 takitahakhaluwa lwa Thasha
 Musi litahi kundzela lista li
 takitoleliwa. Nga muthu
 vho phwa khama nga rawenda
 wa Donga walia wana e maku
 Mbana litahiwa a pwa shekan
 Ngauri vha takitazwo vharu
 vha phasinde vhone vhanvha
 ne vha sumbedga vhanthu
 nga tshanda wri kitshassi
 a we. Nali e maphondo
 vhalingi miphululu na
 phalaphala hudi thoma vha
 phasi. Zwiwo kua kokodjiwa
 o ya mtha ofara dzi yjumi
 nga zwiwilinga muthu arali
 e rikhoni

Kelombe e vhu kalanga
 a yya phungo nbiya ku
 vhusile kwa mukhona
 wawe kusha a di ita tshilo
 mbe a di funza namane
 mautelo o para Bangalwe
 a tshikwama lina vhuha
 li thungo dzotte a di funza
 na ku noseli kwa nosela
 ntha la vhu ya ^{we} la tsh
 kwamaninga lothe tshi
 re khakhundun ^{le} lwa
 ntha u ri pindapinda
 ndi hone litshiwela
 tshikwani ngalotte.
 o no guda ^{ka} kona
 hezu ^{le} vhu lelela ha
 yavria da hayam za
 tshilombe vhatu vha
 dako u vho na a za atsh
 u swika hayani vha ya
 vha hanellela khosi vha
 ni huna tshilombe a zi
 u tshina hatahona

na vhu namibi, nna
 ba nga lura a gozela
 mthala la vhu lelanga
 lothe tahi kuvamami
 zwiwo khosi yari muttu
 niyo a si tshu lom bende
 murrathu wanga o ru
 iwa n dan mbilaya
 a xaloo tahi vhu dza mu
 komo wawu Uyo m
 rathu a di sendela
 a vhu ya a dan zwika
 murranda, Musio
 zwika murranda a di
 kha murranda di fung
 u a tshu wamurranda
 zwiwo khosi tahi yya
 khanya maphungo a
 mutindela, phedzi ene
 khosi a diyen vhu na
 in funa m vhu nana
 na, m zwika mwezi
 n tahi phela n ga mwezi
 wa murranda.

7

Ba takywa dziranga
 na miphululu, kelombe
 a tahi ya le gwia aimesa
 n tahi anan imbel
 la miphululu ya yala
 kotho na adzi mhang
 husa taha yala tahiwe
 zwin. Kelombe a tahi ya
 la tahi sun de la tahi
 ha khosi anwika khosi
 a tahi dzila phasi: zwin
 se zwac kelombe a gwa
 dam a a loaha khosi.
 Zwin se zwac khosi ya ri
 ha kelombe n ya khona
 ndia zwi diha n ri we
 wo muniwa nga khatai
 n khona vhu vhi hanga
 n ni n mbula. The dzi
 a rali e iwe wo¹⁰ kha n sa da
 n khona: zwin a nge wa
 muniwa n da muniwa
 n muniwa. Kelombe
 ni a tahi n ga n vhu lai

8

a thi n g a n v i n l a i n w a ^{na}
 w a k h o t a y a n g a w a m o r e
 a n g a a p h e d z a n g a
 n l o a b a ^{ny} k e l o m b e . #
 k h o a i t a h i l a m i t u n g u
 a v h u d z a m m k o m a a r i
 k o o h a k h a l w a g w a r a l .
 t h o m o m i a e k e l o m b e
 a t h o m a n t a h u m a m i p t
 l u l u y a t a n g a y a . H o o h a
 h o t h a v h i w a n a d z i k h o
 k o m o c z i n a m a d z a
 k o o h u w a k a p p i v h a t t u k h a
 v h a v h a m b e k h i l a n m b a
 g w i n o e k e l o m b e a t a h i
 g w i s t h o n a g w a m u s h i
 l a e d z a a m m e s a n t a h i
 n a d t a h i y a t e i r i . m i a
 o n o a e n d e l a t s i r i k a
 k h o z i a n o s e l a l i l a b a n g a
 n t h a l e t t h i v h u y a a
 l i d z h i a n g a t s h a n d a
 a m b o d i t u m u l a m u t a n g a
 w a k h o s i y a f a

Hara thattu thaiti zwi
 thoma thadoda shasha
 lone a ni ni san go shasha
 thaden la, a ni dgi dani tholoma
 ni thathemung; a no vilu
 thathu⁽⁷⁾ thaguchi prela ntha
 mba mukumban gaman
 lone a ni thadani dgi mba
 mbo gwino thofledga
 thada aro la mba mba
 dila thamban ga dga
 a no thadga a ni tholani
 inu ya mboha thithu
 ine mukumban wayo
 wado guntela khosi thath
 zwitwa zwimo thofledga
 zuzwa khosi haruwa
 mndungunya mmbulu
 thath flote thababan gam
 hu si dudu thashakela
 hone thaiti nane
 thamba

Koyamunahaa o no hula a
 whulela hargani Takakhuma
 a bok tzhelilei. Kk etiam
 muna akushango kuno zyi
 Katakhipungazungu
 yworo kheroyho muna
 a dziana, bhayana na thone
 vha no sha vha hulewane vha
 no vha na vha zadzi vha amb
 na mune vha ni. Nime re fun
 m vhuclila akhargoni la
 ma khulu wa shu. Zwiwo
 vha takunwa vha daka kutile
 vha ni rada niri funa n ya sha
 ngoni la ma khulu wa shu
 ka tele ari vha na ndo swika zwi
 no a⁽⁹⁾ th~~th~~ th~~th~~ vha na ma khulu
 shungu la mungu ga thungu
 ya vhu ko vhelelo o vha la
 ketakulu nga thungu ya
 vhuba adusha ndi ka pulike nga
 apha funa anahuma tsikhana
 vha vha nga kutungu
 anewa

Hori nga linwe diwika chadze
 vha vhana vha tshi kho n kuya
 lushele n gama gusa e ne ad
 a dzula n ga vhu kati: havo ofu
 ka dathu ha a thoma lumbu
 lunozipi vho marhipi vha n adze
 zwa buba milalari n ch...
 vho ~~hori~~ marhipi vha la sa n tang mlatari
 vha la zwa n tawa milalari
 vha a tshi mba tshikhuna.

(Shumamba) ^{ndau} guma noma Gome layi we
 thoshele n... ^{gome layi noma gome layi noma} gome layi noma gome layi noma
 vha siwanana n mutha tshi dzrelwa
 'dhangela we (1) Tharaya neli)
 vha tshi tshi mba zwi ne zwa
 vha mba mba mba mba mba mba
 vha n... vha vha vha vha vha vha
 mi, m... we wa a vho vho vho vho
 a ya n vha vho dzga, vha tshi swika
 vha mba mba mba mba mba mba
 a n mba mba mba mba mba mba
 n go zwi n guma n mba mba mba
 n twa n guma Tharaya dzga. Ndi hore
 vha tshi tshi vha vha vha vha vha
 vha tshi tshi vha vha vha vha vha
 vha tshi tshi vha vha vha vha vha

139

Mala oha adzana ohamianye
 oho makulu ohatu oha bone
 oharu hai nia phodzulani
 phano nisonogoya vholoshedzi
 oha komanasha tinda ndzula
 mmorathu ene a mbodi phira aya
 ha indzhadzi Makha adzi wawe
 ono tuwa hada vholwadze hmoopi
 tshigabele nifara khundu ohalo oha ko
 mana oha mbodifa ohotte.

Zwenazwo ha indzhadzi hese lewe
 duha vhusuku aya n vhidziwa nga
 nga zwidladzane zwari. Madadze
 ene a gidima a vula ndu nia ohone
 ane a n vhidza zwari tshulela
 mntwe n nyaku nri ohanana
 dipela n yego si mntu siro ala R
 koso huambiswa golas.
 ndi hone atshi huna apha Ishutungu
 a wana Rasukabuma o vhelika
 Ishutungu n gauri o vha
 pandelwa apha a aya
 oha m...

na ena a lovedzwa nga
 la Simion Mlindattasha
 Msia tshi dzama kkhanga
 nya shana shawe vhothe aruma
 wuhu vhidziwe rwana wawe
 Mankonde wa tanghe oshaho
 etahi tshingulu rwana a lerga
 udaga oshaa ruma murul rwana
 a rindi tshadi kana
 ndi hone mudir dao amba
 nga mra alo ari zwinoo a songo da
 janelan liphamlandu wa
 samuel tshingulu tshi were
 mufu wawe Makabane ari zwinoo
 ndi afa phedzi ni songo shashi
 ndala udake hincadandala
 phulu phana shan gon adal
 nga shuya rwana Mankonde a dawa
 an mufu da rhamlandu da liffa
 vhana vha Madadghe tshigwadi shakhan
 ndi Mankondina Mampwe na
 tshishongo

~~Ditla~~ ha dpheri swa Mangwe
 Ankonde a vha Nakhadzi
 Zwi ne zwa hana ndala khuli
 ya ma tahona. Lalumbao
 mo vha ha kutile. Ngad dala
 nye. Ankonde a yfubutshela he
~~Lalumbao~~ ^{Tahadzi} ~~khuli~~ ^{khuli} ya ma tahona
~~ya ma tahona~~ ^{ya ma tahona} ya ma tahona
 ndi hane Mangwe ^(shi) a yfubutshela
 a yaha khala dzi a swa hore
 a dzi lahore mmasadi a shawa
 a gina vha yfubutshela ha mntle nge
 a vha e swa nana mntle u
 mntle u dala mmasana ndala
 ahamba ya mmasadi na vha
 o vha ya thumani mmasadi
 a dala a shawa a si shama ⁽¹⁶⁾
 na gwi e e e e e e e e e e
 ya a naka ya doro boni
 a kopa hane. Thokas dora
 tga vha ya Ankonde a yfubutshela
 a yfubutshela vha ada a gwenani
 ya Mangwe a bosa a gwenani
 ada Tahadzi ma Tahadzi

vha n'gheo n'pungoni
 na vhanani a vhadubulu
 vha tshelela na vhanani
 vhalavhi vha shavhanani
 vhadatshakhu ma p'pungoni
 vhanani vhalanani vha
 shandufela matshadzi
 vha ~~shadzi~~ shadzi matshadzi
 a vhuclila tshakhu ma
 ndi khone abo mukonde
 a li mmeri funa n'isama
 matambo manweni. gwino
 vho swkaka. tshinga ma tshuwa
 vha vha hanelani ya tshavhani
 vha shila shagovhani
~~ma tshuwa mukonde a tshadzi~~
~~ma hore~~

Nwaha nyutubi ngat ^{nyutubi} ~~nyutubi~~
 vha thur vho the vha ~~nyutubi~~
 nga vha karhilese vha
 shango la dzi phuka
 Nyamagan vha
 ha lakabani be bhothi
 a bo vha chone ngamudu
 Kkooi ste mularhilese wa
 dzi phuka a vho na mbilale
 nga mularhilese a tri ⁽¹⁷⁾ fanela
 m vho na mudi hamba shura
 ya mago vha mudi n swika
 a tabidzama ya ont zanana
 vha dudu vha vha vha vha
 nga swi phwa gwa ndubini
 vha dudu vha vha a neya
 vha dudu vha vha vha ⁽¹⁷⁾
 mudi tuwa nga vha
 a dzama. Thana vha
 vha sala mago vha
 ngavha vha vha vha
 nga dzi phuka dzi tabika
 mudi vha pulutabula
 lakaya nga mwaka wa 1937